

СЕКЦИЯ 1. ЯЗЫК – КУЛЬТУРА – ЗДРАВООХРАНЕНИЕ – ЭКОЛОГИЯ

ПАДСЕКЦЫЯ 1

МОВА ЖЭСТАЎ – СРОДАК ЗНОСІН ПАМІЖ ЛЮДЗЬМІ З АБМЕЖАВАНЫМІ МАГЧЫМАСЦЯМІ

Пінчук Вікторыя Мікалаеўна, Рэспубліка Беларусь

Хількевіч Ульяна Юр'еўна, Рэспубліка Беларусь

Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт,

Беларусь, Мінск

Навуковы кансультант – ст. выкладчык Ратынская Н. В.

Анатацыя. Мэтай дадзенай працы з'яўляецца паказ ролі мовы жэстаў у нашым жыцці, а таксама спосабаў зносін паміж людзьмі з абмежаванымі магчымасцямі (глуханямі).

Ключавыя словы: жэст, міміка, камунікацыя, дактыльны алфавіт, людзі з абмежаванымі магчымасцямі, сурдаперакладчык, глуханямія.

Мова жэстаў – камунікатыўная сістэма на жэстыкуляторна-мімічнай аснове, асноўны сродак зносінаў глухіх. Мінімальная адзінка мовы жэстаў – жэст. Таксама мова жэстаў ўключае позірк, выраз твару, рухі галавы, функцыі якіх больш шырокія, чым у гукавых мовах.

Вельмі часта мы не можам выказаць словамі ўсе свае пачуцці, а словы суразмоўцы не адпавядаюць таму, што ён на самой справе думае і адчувае. Як жа пра гэта даведацца? Як зразумець праўду? Каб адказаць на гэтыя пытанні, трэба ведаць мову мімікі, жэстаў і рухаў цела, паколькі яны з'яўляюцца дакладнымі індыкатарамі ўнутранага стану суразмоўцы, яго думак і жаданняў. Сапраўды, інфармацыя, якая счытваецца з рук і твару асобы, з'яўляецца ў некаторых выпадках больш значнай, чым атрыманая праз звычайны маўленчы канал зносін, паколькі жэсты і рухі цела кіруюцца імпульсамі нашай падсвядомасці. Разуменне мовы жэстаў і мімікі дазваляе больш дакладна вызначыць пазіцыю суразмоўцы. Можна зразумець, як успрымае сказанае ваш суразмоўца: з адабрэннем ці не, адкрыты ён або замкнуты, зацікаўлены ён або сумуе.

Прасачыць паходжанне некаторых жэстаў можна на прыкладзе нашага першабытнаабшчыннага мінулага. Выскальванне зубоў захавалася ад акта нападу на праціўніка і да гэтага часу выкарыстоўваецца сучасным чалавекам, калі суразмоўца злосна усміхаецца або праяўляе сваю варожасць нейкім іншым спосабам. Усмешка першапачаткова была сімвалам пагрозы, але сёння, у сукупнасці з прыязнымі жэстамі, яна пазначае задавальненне або добразычлівасць.

Асноўныя камунікатыўныя жэсты і іх паходжанне

Ва ўсім свеце асноўныя камунікацыйныя жэсты не адрозніваюцца адзін ад аднаго. Але як вербальныя мовы адрозніваюцца адна ад адной у залежнасці ад тыпу культур, так і невербальная мова адной нацыі адрозніваецца ад невербальнай мовы іншай нацыі. У той час, як нейкі жэст можа быць агульнапрызнаным і мець дакладную інтэрпрэтацыю ў адной нацыі, у іншай нацыі ён можа не мець ніякага абазначэння, або мець зусім іншае значэнне. Напрыклад, разгледзім розніцу ў інтэрпрэтацыі рознымі нацыямі такіх трох тыповых жэстаў, як «Ок», падняты ўверх вялікі палец і V – вобразны жэст пальцамі.

Жэст «О` Кей «або гурток, які ўтвараецца пальцамі рукі. Гэты жэст быў папулярызаваны ў Амерыцы ў пачатку XIX стагоддзя, галоўным чынам, прэсай, якая ў той час пачала кампанію па скарачэнні слоў і хадавых фраз да іх пачатковых літар. Значэнне «ОК» добра вядома ва ўсіх англамоўных краінах, а таксама ў Еўропе і ў Азіі, у некаторых жа краінах гэты жэст мае зусім іншае паходжанне і значэнне. Напрыклад, у Францыі ён азначае «нуль» або «нічога», у Японіі ён значыць «грошы».

Падняты ўверх вялікі палец. У Амерыцы, Англіі, Аўстраліі і Новай Зеландыі падняты вялікі палец мае 3 значэнні. Звычайна ён выкарыстоўваецца пры «галасаванні» на дарозе, у спробах злавіць спадарожную машыну. Іншае значэнне – «усё добра». Калі італьянцы лічаць ад аднаго да пяці, гэты жэст пазначае лічбу «1», а паказальны палец тады пазначае «2». Калі лічаць амерыканцы і ангельцы, указальны палец азначае «1», а сярэдні палец «2»; ў такім выпадку вялікі палец ўяўляе лічбу «5». Жэст з узняццем вялікага пальца ў спалучэнні з іншымі жэстамі выкарыстоўваецца як сімвал улады і перавагі.

V – вобразны знак пальцамі. Гэты знак вельмі папулярны ў Вялікабрытаніі і Аўстраліі і мае абразлівую інтэрпрэтацыю. Падчас другой сусветнай вайны Уінстан Чэрчыль папулярываваў знак «V» для абазначэння перамогі. У многіх краінах гэты жэст азначае таксама лічбу «2».

Гэтыя прыклады сведчаць аб тым, да якіх непаразуменняў могуць прывесці няправільныя тлумачэнні жэстаў, калі не ўлічваць нацыянальных асаблівасцей прамоўцы.

Сродкі зносін паміж людзьмі з абмежаванымі магчымасцямі

Для інвалідаў па слыху невербальная камунікацыя з'яўляецца асноўнай формай зносін. Большасць такіх людзей выкарыстоўваюць мову жэстаў, дактыльную азбуку або чытаюць па вуснах.

Дактыльны алфавіт складаецца з літар, якія называюцца дактылемамі. Кожнай літары «звычайнага» алфавіту адпавядае свая дактылема, гэта значыць становішча пальцаў. Але выкарыстанне дактыльнай мовы ў размове не вельмі зручнае – на тое, каб паказаць адно слова, затрачваецца шмат часу. Дактылалогія часцей за ўсё патрэбна для вымаўлення ўласных імёнаў, вузкапрафесійных тэрмінаў і для знаёмства з новымі словамі. У рускай дактылалогіі 33 дактыльныя знакі, па колькасці літар у алфавіце.

Мову жэстаў прасцей, хутчэй і зручней разумець такім людзям, бо кожнаму паняццю або прадмету адпавядае свой жэст. У мове жэстаў важна не толькі становішча рук, але і іх рух, артыкуляцыя, міміка. Усяго ў слоўніку глухіх больш за дзве тысячы жэстаў. Акрамя ўніверсальных агульнавядомых слоў глухія людзі могуць ствараць уласныя. Напрыклад, у кампаніі глухіх сяброў могуць быць свае жэсты для абазначэння тых ці іншых паняццяў. Але людзі з іншай кампаніі іх ужо не зразумеюць. Акрамя таго, глухія часта даюць адзін аднаму ўласныя жэставыя імёны. У мове жэстаў важна не толькі становішча рук, але і іх рух, артыкуляцыя, міміка.

Хто такі сурдаперакладчык

Пры зносінах двух людзей з парушэннем слыху не ўзнікае праблем у разуменні адзін аднаго. Што не заўсёды назіраецца пры камунікацыі глуханямога са здаровым чалавекам. Каб усталяваць кантакт паміж імі, трэба валодаць агульным сродкам зносін – мовай жэстаў. Калі здаровы чалавек ім не валодае, то ўзаемаразумення можна не дасягнуць. У такіх выпадках можна прыбегнуць да дапамогі сурдаперакладчыка. Сурдаперакладчык – асоба, якая валодае мовай жэстаў і якая ажыццяўляе пераклад на мову жэстаў з якой-небудзь нацыянальнай мовы ці наадварот. Назва паходзіць ад лацінскага слова *surdus*, што азначае «глухі». Гэтыя спецыялісты прадстаўляюць інтарэсы глухіх людзей у дзяржстановах, у бальніцах, дапамагаюць у арганізацыі вольнага часу людзей з недахопамі слыху, працуюць у школах і рэабілітацыйных цэнтрах.

Высновы

Успрыманне глуханямымі навакольнага свету адрозніваецца ад таго, як разумее рэальнасць чалавек, які не мае такіх фізічных адхіленняў. Але важна адзначыць, што мова жэстаў глуханямых мае такую ж шматграннасць, маляўнічасць, як і ў здаровай асобы.

Літаратура

1. В. Бікрэнбіл. Мова інтанацыі, мімікі, жэстаў. – Санкт-Пецярбург, 2002 г. – 178с.
2. М. Прохараў. Погляды і жэсты. – выдавецтва «Сафія», Кіеў, 2005 г. – 58с.
3. Зарецкая Е. Н. Риторика. Теория и практика речевой коммуникации / Е. Н. Зарецкая. – 4-е изд. – М. : Дело, 2002. – 480 с.

**SIGN LANGUAGE – MEANS OF COMMUNICATION BETWEEN PEOPLE
WITH DISABILITIES**

Pinchuk Viktoriya Nikolaevna, Belarus

Khilkevich Ulyana Yuryevna, Belarus

Belarusian State Medical University

Belarus, Minsk

Scientific supervisor – Ratinskaya N. V.

Abstract. The purpose of this paper is to show the role of sign language in our lives, as well as the means of communication between people with disabilities (deaf) capabilities.

Keywords: gesture, facial expression, communication, people with disabilities, sign language interpreter, deaf.